

Asbest vid byggnation

Inledning

Alla byggnads- och underhållsarbetare samt all städpersonal löper risk att exponeras för asbest. I detta faktablad förklaras vad asbest är, dess hälsoeffekter, vem som är utsatt för risker och var asbesten

hittas. Asbestsanering omfattas inte. Faktabladet ger viss grundläggande information, men kan inte ge detaljerade riktlinjer. Vi rekommenderar starkt att du kontaktar relevant tillsynsmyndighet eller annat organ om du mistänker att du har exponerats för asbest på arbetet.

Vad är asbest?

Asbest är det gemensamma namnet för en grupp mineraler. Asbestfibrer är mycket värmebeständiga och starka och användes under många år i

- termiskt isoleringsmaterial,
- brandsäker textil, papper och kartong,
- kopplings- och bromsbelägg,
- asbestcementprodukter,
- elektriskt isoleringsmaterial,
- personlig skyddsutrustning.

Användningen av asbest är nu i princip bannlyst i Europeiska unionen, men det finns fortfarande en mängd asbest runt omkring oss. Detta innebär att asbestexponering fortfarande kan förekomma.

Hälsoeffekter från asbestexponering

Asbestfibrerna kan vid inandning orsaka svåra hälsokador, inkl. asbestos, lungcancer och mesoteliom. Det finns ingen känd säker exponeringsgräns för asbest. Ju mer man exponeras desto större blir risken för att en asbestrelaterad sjukdom skall utvecklas. Det kan ta ända upp till 30 år innan man utvecklar sjukdomssymptom efter det att man exponerats för asbest. Effekterna från tidigare exponering är nu uppenbara. Exempel:

- Ungefär 3 000 personer dör årligen i Storbritannien p.g.a. sjukdomar orsakade av tidigare exponering för asbest och siffran förväntas stiga till nästan 10 000 år 2010 ⁽¹⁾. Av dessa 3 000 personer har 25 % någon gång arbetat inom bygg- eller underhållssektorn.
- I Sverige har vi fler dödsfall från de senare effekterna av asbestexponering (pleural mesoteliom) än det totala antalet arbetsplatsolyckor med dödlig utgång ⁽²⁾.

Det är allmänt känt att cigarettrökning kan orsaka lungcancer, men om du också exponeras för asbest mångfaldigas risken för att du skall utveckla lungcancer. En rökare som andas in asbest löper 50 gånger större risk att utveckla lungcancer än en icke-rökare som inte exponeras för asbest.

Viktig information

Om du arbetar med byggnation, underhåll eller rengöring kan du löpa risk att exponeras för asbest. Asbest förekommer ofta på/i följande platser/materiel:

- Väggar (som isoleringsskivor i väggsektioner).
- Texturerad beläggning och färg.
- Klinkers.
- Linoleummattor.
- Som värmeisolering på pannor.
- Som isolering på stålprofiler.
- Ventilationskanaler.
- Tak (som brandskydd i takutrymmen).
- Takpannor.
- Dörrar.
- Elinstallationer.
- Uppvärmningssystem (som värmeisolering kring rör, värmare och pannor).
- Yttertak (särskilt som asbestcementprodukter).
- Takpannor.
- Byggnadsfasader, inklusive regnvattenkanaler, smygtak och isolering.
- Vatten- och avloppsrör.
- Ventiler, flänsar och packningar kan också innehålla asbest.
- Toalettциsterner, fönsteralkover, asbestpappersfoder osv.

Utsatta yrkesgrupper

- Rörmokare.
- Värmetekniker.
- Elektriker.
- Butiksinredare.
- Mattläggare och andra golvläggare.
- Verkstadsmontörer.
- Underhållspersonal, inkl. fastighetsskötare.
- Takläggare.
- Städpersonal.
- Andra yrkesgrupper som arbetar i takutrymmen och under paneler och liknande dolda utrymmen.

Fråga alltid om man gjort någon asbestkontroll innan arbetet påbörjas. Förutsatt att asbest finns närvarande om man inte

⁽¹⁾ <http://www.hse.gov.uk/asbestos/index.htm>

⁽²⁾ <http://se.osha.eu.int/statistics/osharapp.pdf>

bevisat annat. Avbryt arbetet och begär råd om du misstänker att det finns asbest. Kom ihåg att du aldrig skall avlägsna asbestmaterial utan tillstånd och utbildning.

Asbesttak

Asbestcementtak är ofta bräckliga. Försäkra dig alltid om att du har en säker arbetsplats och säkert tillträde till din arbetsplats. Vissa asbestcementtak kan även vara isolerade med asbest på undersidan (ibland kallad pressad asbest). Denna asbest kan vara lös och fri. Om sådant material finns skall alla arbetare bort från området omedelbart och experthjälp begäras. Försök aldrig avlägsna detta material.

Om du sköter en byggnad skall du veta var det finns asbest i dina anläggningar. Du kan ta reda på detta på följande sätt:

- Läs på byggnadsritningarna.
- Titta i dokument från tidigare arbeten (t.ex. fakturor).
- Själv göra en inspektion (men utan provtagning).
- Kontakta andra, som t.ex. arkitekter, inspektörer, skyddsombud och anställda som kan ge mer information.
- Anlita en kompetent person för att undersöka anläggningen. Provtagning skall enbart utföras av utbildade personer.

Antag att allt material är asbest om du är tveksam. Om asbest finns i anläggningen skall du vidta åtgärder för att säkerställa att människorna inte exponeras. Dessa åtgärder kan t.ex. vara följande:

- Bedöma risken för asbestexponering.
- Planera hur du vill hantera asbesthaltigt material, genomföra och revidera denna plan regelbundet.
- Föra ett aktuellt register över var asbest finns (registrera både typ och plats).
- Ge byggnads-, underhålls- och städentreprenörer all relevant information innan de påbörjar sitt arbete på platsen.

Med tillstånd av OPPBTP, Frankrike

Lagstiftning

Det finns en stor mängd europeisk lagstiftning om asbest, lagstiftning som införlivats i nationell lag. Medlemsstaterna kan också ha sina egna ytterligare lagstadgade krav, så **kontrollera alltid med relevant tillsynsmyndighet.**

I den europeiska lagstiftningen har man försökt förbjuda användning av asbest och fastställa strikta normer för skydd av arbetare vid möjlig exponering. Följande direktiv är några av dem som tillämpas:

- Rådets direktiv 89/391/EEG av den 12 juni 1989 om åtgärder för att främja förbättringar av arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet.
- Rådets direktiv 90/394/EEG av den 28 juni 1990 om skydd för arbetstagare mot risker vid exponering för carcinogener i arbetet.
- Rådets direktiv 98/24/EG av den 7 april 1998 om skydd av arbetstagares hälsa och säkerhet mot risker som har samband med kemiska agenser i arbetet.
- Rådets direktiv 83/477/EEG av den 19 september 1983 om skydd för arbetstagare mot risker vid exponering för asbest i arbetet, ändrat genom rådets direktiv 91/382/EEG av den 25 juni 1991 samt genom rådets direktiv 98/24/EG av den 7 april 1998 och Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/18/EG av den 27 mars 2003.

Ytterligare information

Detta faktablad har tagits fram som stöd för Europeiska arbetsmiljöveckan 2004. Andra faktablad i serien och ytterligare information om byggsektorn finns på <http://ew2004.osha.eu.int>. Den här webbplatsen uppdateras och utvecklas kontinuerligt. Information om EU:s arbetsmiljölagstiftning finns på <http://europe.osha.eu.int/legislation/sv/>. Ytterligare faktablad om farliga ämnen och ett stort antal andra arbetsmiljöfrågor kan laddas ned från http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/index_sv.htm.

Europeiska arbetsmiljöbyrån
Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao
Tfn (34) 944 79 43 60, fax (34) 944 79 43 83
information@osha.eu.int